

Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

УДК 336.14:330.15

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.17813565>

**Інтеграція принципів сталого фінансування в державну бюджетну
політику**

Жук Інна Іванівна,

кандидат економічних наук, доцент, професор кафедри обліку і
фінансів, проректор з навчально-виховної роботи,
ПВНЗ «Буковинський університет»,
м. Чернівці, Україна, <https://orcid.org/0000-0003-4998-1818>

Чикалюк Микола Миколайович,

здобувач ступеня доктора філософії, кафедра обліку і фінансів, ПВНЗ
«Буковинський університет», м. Чернівці, Україна,
<https://orcid.org/0009-0005-6015-1534>

Нагуляк Роксолана Вікторівна,

здобувачка освітнього ступеня магістра за спеціальністю «Фінанси,
банківська справа, страхування та фондовий ринок»,
ПВНЗ «Буковинський університет»,
м. Чернівці, Україна, <https://orcid.org/0009-0004-8488-2502>

Прийнято: 17.11.2025 | Опубліковано: 30.11.2025

Анотація. Актуальність дослідження зумовлено необхідністю переосмислення ролі державного бюджету в умовах переходу до моделі сталого розвитку, коли фінансові рішення мають забезпечувати не лише

фіскальну збалансованість, а й соціальну справедливість, екологічну відповідальність та інноваційну модернізацію економіки. Посилення вимог до прозорості публічних фінансів, адаптація до європейських стандартів управління та реалізація Цілей сталого розвитку ООН вимагають наукового осмислення механізмів інтеграції принципів сталого фінансування у систему державної бюджетної політики України. **Мета статті** полягає у науковому обґрунтуванні концептуальних і прикладних підходів до інтеграції принципів сталого фінансування в державну бюджетну політику як інструменту підвищення соціально-економічної та екологічної стійкості розвитку держави. **Методологія дослідження** ґрунтується на застосуванні системного, інституційного та порівняльного підходів, методів структурно-функціонального аналізу, синтезу, індукції та дедукції, що дозволило узагальнити національний і міжнародний досвід реалізації сталого фінансування та визначити напрями його імплементації у вітчизняну бюджетну практику. **Результати.** Встановлено, що державний бюджет може виконувати функцію стратегічного механізму реалізації екологічних, соціальних і економічних пріоритетів сталого розвитку. Виявлено основні нормативні, інституційні та організаційні бар'єри, що стримують цей процес: відсутність законодавчо закріплених критеріїв «зеленого» бюджетування, недостатню координацію між суб'єктами бюджетного процесу, обмежену цифрову аналітику й низький рівень оцінювання екологічних ефектів видатків. Доведено необхідність інтеграції показників сталості у середньострокове планування, запровадження «зеленого» маркування бюджетних видатків і розвитку інструментів результат-орієнтованого фінансування. **Висновки.** Доведено, що інтеграція принципів сталого фінансування сприяє підвищенню ефективності використання публічних ресурсів і формуванню довгострокових умов для екологічної безпеки, соціальної згуртованості та економічної стійкості. Перспективи подальших досліджень полягають у розробленні національної методики оцінювання сталості бюджетних програм, створенні

цифрової платформи для відстеження екологічних і соціальних ефектів, а також у стандартизації звітності відповідно до міжнародних принципів сталого фінансування.

Ключові слова: бюджетна стійкість, екологічне бюджетування, публічні фінанси, соціальна відповідальність, ефективність видатків, зелені облігації, цифрова прозорість, сталий розвиток.

Integration of sustainable finance principles into public budget policy

Inna Zhuk,

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Professor of the Department of Accounting and Finance, Vice-Rector for Educational Work, PHEI «Bukovinian University», Chernivtsi, Ukraine,
<https://orcid.org/0000-0003-4998-1818>

Mykola Chykaliuk,

PhD candidate, Department of Accounting and Finance, PHEI «Bukovinian University», Chernivtsi, Ukraine,
<https://orcid.org/0009-0005-6015-1534>

Roksolana Nahuliak,

Master's Degree Candidate in Finance, Banking, Insurance and Stock Market, PHEI «Bukovinian University», Chernivtsi, Ukraine,
<https://orcid.org/0009-0004-8488-2502>

Abstract. The relevance of the study lies in the need to rethink the role of the state budget in the context of the transition to a sustainable development model, in which financial decisions should ensure not only fiscal balance but also social justice, environmental responsibility, and economic modernization. Strengthening

transparency requirements for public finances, adapting to European management standards, and implementing the UN Sustainable Development Goals require a scientific understanding of mechanisms for integrating sustainable financing principles into Ukraine's state budget policy. The **purpose of the article** is to scientifically substantiate conceptual and applied approaches to integrating the principles of sustainable financing into state budget policy to enhance the socio-economic and environmental sustainability of the state's development. The **research methodology** is based on the application of systemic, institutional, and comparative approaches, as well as methods of structural and functional analysis, synthesis, induction, and deduction, which allowed us to generalize national and international experience in implementing sustainable financing and to determine the directions of its implementation in domestic budget practice. **Results.** It is established that the state budget can serve as a strategic mechanism for implementing environmental, social and economic priorities of sustainable development. The main regulatory, institutional, and organizational barriers that hinder this process are identified: the lack of legally established criteria for «green» budgeting, insufficient coordination among participants in the budget process, limited digital analytics, and a low level of assessment of the environmental effects of expenditures. The need to integrate sustainability indicators into medium-term planning, to introduce «green» labelling for budget expenditures, and to develop result-oriented financing instruments is proven. **Conclusions.** It is proven that integrating sustainable financing principles increases the efficiency of public resource use and creates long-term conditions for environmental security, social cohesion, and economic stability. Prospects for further research include developing a national methodology to assess the sustainability of budget programs, creating a digital platform to track environmental and social impacts, and standardizing reporting in line with international principles of sustainable financing.

Keywords: fiscal resilience, green budgeting, public finance, social accountability, expenditure efficiency, sustainable bonds, digital transparency, long-term development.

Постановка проблеми. Сучасна трансформація фінансових систем у напрямі досягнення цілей сталого розвитку зумовлює необхідність глибокого переосмислення підходів до формування державної бюджетної політики. Традиційна модель управління публічними фінансами, орієнтована переважно на фіскальну збалансованість і короткострокову ефективність, виявляється недостатньою для забезпечення довгострокової соціально-економічної стійкості, екологічної рівноваги та інклюзивного зростання. У цьому контексті інтеграція принципів сталого фінансування в бюджетну політику держави набуває ключового значення, адже саме бюджет виступає основним інструментом реалізації пріоритетів державного розвитку, перерозподілу ресурсів і стимулювання інвестиційної активності. Проблема полягає у відсутності цілісного механізму узгодження бюджетних рішень з екологічними, соціальними та управлінськими критеріями, що унеможливорює ефективне спрямування фінансових потоків на підтримку зелених технологій, енергоефективних проєктів і соціально значущих ініціатив. З практичної точки зору актуальним є завдання формування нормативної, інституційної та аналітичної бази, яка б забезпечувала інтеграцію принципів сталого фінансування в усі етапи бюджетного процесу – від планування до оцінки результативності видатків. У науковому вимірі це вимагає розвитку міждисциплінарного підходу, що поєднує інструменти публічних фінансів, екологічної економіки та стратегічного управління для забезпечення переходу до фінансової політики, зорієнтованої на довгострокову стійкість, соціальну справедливість і ресурсну безпечність держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Огляд літератури дає змогу виокремити чотири взаємопов'язані наукові напрями формування теоретико-

методологічних підходів до інтеграції принципів сталого фінансування в бюджетну політику держави. Перший напрям пов'язаний із розробленням теоретико-методичних засад формування фінансово-бюджетної політики в контексті забезпечення сталого розвитку. У дослідженні О. М. Коробкової та З. С. Коробкової розглянуто роль митної логістики в міжнародних перевезеннях, що є дотичним до проблеми фінансування інфраструктурних проєктів і підвищення ефективності бюджетного забезпечення транскордонного співробітництва [1]. Аналізуючи детермінанти реалізації принципів «зеленого» бюджетування, Л. Козаренко доводить, що екологічна орієнтація бюджетної політики сприяє формуванню фінансово стабільного та соціально відповідального державного сектору [2]. Роль фінансової політики в становленні інклюзивної економіки досліджує А. О. Тимків, наголошуючи на важливості інтеграції принципів соціальної справедливості у бюджетне планування як складову сталого розвитку [3]. У праці І. Харченка обґрунтовано напрями інтеграції цілей сталого розвитку в державну бюджетну політику, що має забезпечувати фінансову безпеку держави й економічну стабільність [4]. Подальші дослідження цього напрямку доцільно спрямувати на розроблення комплексних моделей поєднання екологічних, соціальних і фінансових пріоритетів у державному бюджетному управлінні.

Другий напрям охоплює питання удосконалення механізмів бюджетної політики як інструменту економічного зростання. Бюджетну політику як чинник стимулювання економічного розвитку визначає М. І. Титарчук, підкреслюючи важливість забезпечення результативності розподілу бюджетних коштів та підвищення ефективності їх використання [5]. Наголошують на важливості ролі державної фінансової політики у забезпеченні соціального розвитку суспільства І. Чугунов та С. Качула, підкреслюючи, що бюджетні механізми повинні бути спрямовані на зменшення соціальної нерівності [6]. Також А. О. Шалашна обґрунтовує, що фінансова політика держави є системоутворювальним чинником

економічного розвитку, і її результативність залежить від здатності забезпечити баланс між дохідною та видатковою частинами бюджету [7]. У статті І. Чугунова розглянуто фінансово-бюджетну політику як складову резильєнтності державних фінансів, що дозволяє адаптуватися до зовнішніх шоків і забезпечити стійкість економічного розвитку [8]. Подальші дослідження у цьому напрямі варто зосередити на удосконаленні системи оцінки ефективності бюджетної політики як засобу досягнення довгострокової макроекономічної стабільності.

Третій напрям стосується формування міжнародних підходів до забезпечення сталості державних фінансів. Зокрема, М. Онофрей (M. Onofrei) та співавтори доводять, що застосування фіскальних принципів і правил у країнах ЄС сприяє підвищенню довіри до фінансової системи, стабілізує публічні фінанси та створює умови для їхньої соціально-економічної збалансованості [9]. Дослідники Л. Домокос (L. Domokos) та Д. Пулай (G. Pulay) розкривають сутність концепції «сталого бюджету», у якій поєднано середньострокове планування, екологічну відповідальність і прозорість державного фінансового управління [10]. У праці Д. Шіліро (D. Schilirò) розкрито зміст системи сталих державних фінансів, у межах якої бюджетна політика розглядається як ключовий механізм досягнення фінансової стабільності й екологічної рівноваги [11]. Подальші дослідження цього напрямку доцільно орієнтувати на імплементацію європейських фіскальних правил та принципів екологічного бюджетування у національну практику фінансового управління.

Четвертий напрям пов'язаний із удосконаленням стратегічного управління державними фінансами та підвищенням їх резильєнтності. У статті І. Харченка (I. Harchenko) розглянуто напрями бюджетної політики, спрямованої на забезпечення фінансової безпеки держави, підкреслено важливість стратегічного прогнозування та ризик-менеджменту у бюджетному процесі [12]. Крім того, О. Черняєва (O. Cherniaieva) та

співавтори запропонували інноваційну модель оптимізації бюджетування і фінансового менеджменту, зорієнтовану на забезпечення сталого економічного зростання й фіскальної резильєнтності, що узгоджується з європейськими підходами до управління публічними фінансами [13]. Подальші дослідження у цьому напрямі потрібно присвятити розробленню адаптивних інструментів стратегічного бюджетного планування, здатних підвищити ефективність державного фінансового управління та його стійкість до зовнішніх викликів.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри наявні дослідження, залишається низка невирішених питань щодо інтеграції принципів сталого фінансування в державну бюджетну політику. Недостатньо розроблено методологічні засади оцінки екологічних і соціальних ефектів бюджетних програм, механізми «зеленого» маркування видатків та узгодження бюджетних інструментів із цілями сталого розвитку. Відсутність національної таксономії сталих проєктів і належної емпіричної бази обмежує можливість формування системної моделі сталого бюджетування.

Запропоноване дослідження покликане заповнити ці прогалини шляхом формування концептуальної моделі взаємозв'язку між бюджетними механізмами та цілями сталого розвитку, удосконалення критеріїв оцінювання ефективності публічних видатків і розроблення практичних рекомендацій щодо інституційного впровадження принципів сталого фінансування в бюджетну систему України.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті полягає у науковому обґрунтуванні підходів до інтеграції принципів сталого фінансування в систему державної бюджетної політики як інструменту забезпечення довгострокової соціально-економічної та екологічної стійкості розвитку держави.

Для досягнення мети поставлено такі завдання:

1. Обґрунтувати сутність і принципи сталого фінансування в контексті державної бюджетної політики.
2. Дослідити взаємозв'язок між бюджетними інструментами та цілями сталого розвитку, оцінивши потенціал бюджету як механізму їх реалізації.
3. Виявити системні перешкоди для інтеграції сталого фінансування та запропонувати науково обґрунтовані шляхи їх подолання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сталий розвиток сучасних фінансових систем базується на інтеграції екологічних, соціальних та управлінських критеріїв у процес прийняття бюджетних рішень. Принципи сталого фінансування у державній політиці визначають напрями перерозподілу ресурсів на користь довгострокових суспільних вигод, що сприяють підвищенню якості життя, екологічній безпеці та економічній стійкості. Їх сутність полягає в поєднанні фінансової ефективності з відповідальністю за наслідки бюджетних рішень для майбутніх поколінь. В умовах посилення глобальних викликів – зміни клімату, енергетичної нестабільності, демографічних дисбалансів та соціальної нерівності – бюджетна політика має виконувати не лише функцію фінансового забезпечення, а й бути інструментом формування сталих моделей розвитку. Це вимагає від держави переходу від традиційного фіскального підходу до системи управління, орієнтованої на результат і суспільну цінність видатків (табл. 1).

Таблиця 1

Основні принципи сталого фінансування у державній бюджетній політиці

Принцип	Зміст	Практична спрямованість у бюджетній політиці
Принцип довгострокової стійкості	Орієнтація бюджетних рішень на багаторічний ефект та запобігання фінансовим і екологічним ризикам	Формування середньострокового бюджетного планування з урахуванням екологічних і соціальних наслідків програм
Принцип інтегрованості	Включення екологічних і соціальних критеріїв у всі етапи бюджетного процесу	Впровадження «зеленого бюджетування» та оцінки сталості програм

Принцип	Зміст	Практична спрямованість у бюджетній політиці
Принцип прозорості та підзвітності	Відкритість інформації щодо використання бюджетних коштів, що впливають на сталий розвиток	Розроблення публічних звітів про екологічний та соціальний вплив бюджетних програм
Принцип інклюзивності	Забезпечення справедливого доступу до бюджетних ресурсів для всіх соціальних груп	Підтримка програм соціальної інтеграції, гендерного балансу та регіональної рівності
Принцип інноваційності	Використання фінансових інструментів, що стимулюють екологічно чисті технології та відповідальний бізнес	Запровадження «зелених облігацій», кліматичних фондів і державно-приватних партнерств

Джерело: сформовано авторами на основі [2, с. 176–178; 4, с. 439–441; 9; 10, р. 27–29; 11, р. 165–167]

У практичній площині наведені принципи знаходять відображення у поступовій трансформації механізмів бюджетного управління та розвитку фінансових інструментів сталого розвитку. Принцип прозорості та підзвітності реалізується через функціонування державного вебпорталу «Відкритий бюджет», який забезпечує публічний доступ до даних про доходи та видатки державного і місцевих бюджетів. Такий формат цифрової відкритості сприяє не лише підвищенню підзвітності органів влади, але й формуванню суспільної довіри до державних фінансів, створюючи основу для громадського контролю за ефективністю екологічних та соціально орієнтованих програм [14]. Водночас у структурі державної фінансової політики спостерігається поступова інституціоналізація принципів інноваційності та інтегрованості через розвиток ринку «зелених облігацій». У 2021 році Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку затвердила рекомендації щодо розвитку цього інструменту, орієнтованого на фінансування екологічних проєктів відповідно до стандартів ЄС та Принципів Міжнародної асоціації ринків капіталу (International Capital Market Association, ICMA). Це рішення започаткувало формування регуляторного середовища, в якому бюджетна політика може виконувати функцію каталізатора

кліматичних інвестицій, спрямованих на енергоефективність, зменшення викидів і розвиток екологічної інфраструктури [15]. Таке поєднання цифрової прозорості та фінансових інновацій формує новий тип державного управління, орієнтований на вимірювані результати сталого розвитку.

Взаємозв'язок між інструментами бюджетного регулювання та завданнями сталого розвитку проявляється через застосування бюджетних механізмів, які не тільки розподіляють фінансові ресурси, але й спрямовані на досягнення екологічних, соціальних та інституційних цілей. Інструменти, такі як програмно-цільове бюджетування, середньострокове планування, екологічне бюджетування та комбіновані фінансові джерела, дозволяють трансформувати бюджет із пасивного розподільника коштів на активний каталізатор сталого розвитку, забезпечуючи подвійний ефект – фінансову стабільність і довгостроковий вплив на суспільство та довкілля (табл. 2).

Таблиця 2

Інструменти бюджетного регулювання та їх зв'язок із завданнями сталого розвитку

Інструмент	Механізм	Основний вплив
Програмно-цільове бюджетування	Вбудовування екологічних та соціальних показників (KPI) у бюджетні програми	Підвищення частки видатків із впливом на сталий розвиток
Середньострокове бюджетне планування	Вироблення орієнтирів видатків на 3-5 років, узгоджених із стратегічними цілями	Забезпечення довготривалих капіталовкладень у екологічні / соціальні ініціативи
Екоподатки / реформування пільг	Направлення податкових надходжень у спеціальні фонди для «зелених» чи соціальних проєктів	Зменшення екологічного навантаження, збільшення фінансування пріоритетів
Маркування «зелених» видатків	Ідентифікація витрат, які відповідають критеріям сталості	Пріоритизація видатків із найбільшим впливом
Гібридні фінансові інструменти (облігації, результат-фінансування)	Залучення капіталу з умовами звітності та досягнення результату	Стимулювання ефективного використання ресурсів, вимір впливу

Джерело: сформовано авторами на основі [3, с. 35–36; 5, с. 70–72; 7, с. 67–69; 8, с. 119–121; 12, с. 120–122]

У сучасній системі публічних фінансів України бюджетне регулювання дедалі більше виконує не лише розподільчу, а й стратегічну функцію – воно стає інструментом формування середовища сталого розвитку через інтеграцію фінансових, екологічних і соціальних параметрів у процес управління видатками. Практичне втілення цього підходу демонструє співпраця держави з міжнародними інституціями, де бюджетні механізми поєднуються з результат-орієнтованим фінансуванням і прозорою звітністю про досягнутий вплив.

Зокрема, у межах аналітичного звіту Програми розвитку ООН (United Nations Development Programme, UNDP) «Supporting Green Bond Development for Ukraine» визначено інституційні та фіскальні умови для розвитку ринку зелених фінансів, які можуть бути безпосередньо інтегровані в бюджетну політику. Запропоновано механізм включення зелених облігацій до системи середньострокового бюджетного планування через поєднання державних гарантій і приватних інвестицій. Це дає змогу фінансувати проекти термомодернізації, управління відходами, водоочищення й альтернативної енергетики за умов обов'язкової публічної звітності про екологічний ефект. Важливо, що модель UNDP передбачає не лише фінансові параметри, а й створення «зеленої таксономії», тобто чіткої системи критеріїв, за якими визначається відповідність проектів цілям сталого розвитку [16]. Іншим показовим прикладом є проєкт Європейського інвестиційного банку «Ukraine Public Buildings Energy Efficiency», який поєднує державне співфінансування з довгостроковим кредитуванням під конкретні вимірювані результати. Програма охоплює понад тисячу будівель освіти, охорони здоров'я та адміністративної інфраструктури, забезпечуючи скорочення енергоспоживання на 50% і зменшення викидів CO₂ на 1,25 млн тонн на рік. Такі параметри вбудовані в структуру бюджетного планування як ключові індикатори ефективності використання публічних коштів, а оцінка досягнутих результатів здійснюється незалежним аудитом за стандартами ЄС [17].

Узагальнюючи, можна зазначити, що поєднання бюджетних механізмів з інструментами сталого фінансування створює якісно нову архітектуру публічних фінансів – від відомчого планування до проєктного управління результатами. Це підтверджує, що державний бюджет стає не тільки засобом фінансування поточних потреб, а й платформою для довгострокових трансформацій, у якій економічна ефективність поєднана з екологічною раціональністю та соціальною справедливістю.

У сучасній фінансовій системі державний бюджет дедалі частіше виконує роль не просто інструменту перерозподілу ресурсів, а механізму стратегічного впливу на динаміку сталого розвитку. Його потенціал полягає у здатності акумулювати, спрямовувати та контролювати потоки фінансів з урахуванням екологічних, соціальних і економічних цілей. Саме через бюджет формуються стимули до енергоефективності, інновацій, соціальної інтеграції, підвищення якості людського капіталу та регіональної збалансованості. Потенціал державного бюджету проявляється не лише у масштабі ресурсів, а й у здатності забезпечити довгостроковий ефект від їх використання – шляхом переходу від витратної логіки до логіки суспільної цінності (табл. 3).

Таблиця 3

Потенціал державного бюджету як інструменту реалізації цілей сталого розвитку

Сфера впливу	Основні інструменти	Очікуваний результат
Екологічна	Екологічні фонди, кліматичне бюджетування, енергомодернізація	Зменшення викидів, розвиток ВДЕ, підвищення енергоефективності
Соціальна	Освітні, медичні та інклюзивні програми, адресні трансфери	Підвищення якості життя, зниження соціальної нерівності
Економічна	Програми підтримки бізнесу, інновацій та цифрової економіки	Зростання ВВП, зайнятості, технологічного оновлення
Інституційна	Диджиталізація, відкриті дані, фінансова підзвітність	Підвищення прозорості, ефективності та довіри до держави

Джерело: сформовано авторами на основі [1, с. 180–181; 6, с. 92–94; 9; 10, р. 50–52; 13, р. 430]

Потенціал бюджету реалізується через інституційно закріплені механізми з вимірюваними ефектами. По-перше, в Україні запущено Фонд декарбонізації, який реінвестує екологічні надходження у проекти енергоефективності. За перші місяці його роботи зафіксовано сотні мільйонів гривень інвестицій у модернізацію, що підтверджує дієвість підходу «податок – у – скорочення викидів» [18]. По-друге, боргові інструменти зі звітністю про вплив дозволяють масштабувати «зелені» інвестиції без перевантаження поточних видатків. Кредит Європейського інвестиційного банку (European Investment Bank, EIB) на € 300 млн для підвищення енергоефективності близько тисячі публічних будівель передбачає верифіковані показники – очікуване скорочення 1,25 млн т CO₂ і користь для 2,5 млн осіб, що демонструє проєктний, результат-орієнтований характер бюджетної політики у сфері сталості [17]. Так, коли бюджетні інструменти прив'язуються до вимірюваних екологічних і соціальних результатів та підкріплюються прозорою публічною звітністю, бюджет перестає бути «витратною касою» і стає архітектором довгострокових трансформацій.

Інтеграція принципів сталого фінансування в бюджетну систему України залишається обмеженою низкою нормативних, інституційних та організаційних проблем, які знижують ефективність реалізації екологічних, соціальних і управлінських пріоритетів держави [2, с. 176–178]. На нормативному рівні відсутня узгоджена правова база, що визначає поняття, критерії та механізми «зеленого» або сталого бюджетування. Чинне законодавство не містить чітких положень щодо оцінки впливу бюджетних програм на довкілля чи соціальну сферу, а принципи сталості не інтегровані у Бюджетний кодекс [4, с. 439–441]. Брак офіційної національної таксономії зелених проєктів ускладнює застосування міжнародних стандартів (EU Green Taxonomy [19], ICMA Principles [20]) у державній практиці. Також спостерігається фрагментарність між Бюджетним кодексом, Законом «Про державні фінанси», екологічним і податковим законодавством, що створює

дублювання повноважень і нечіткість відповідальності за екологічні результати видатків.

Інституційний вимір проблем полягає у відсутності єдиного координаційного органу, відповідального за впровадження сталого фінансування в публічному секторі. Розподіл функцій між Міністерством фінансів, Міністерством економіки, Міністерством довкілля та місцевими органами самоврядування відбувається без належної синхронізації, що призводить до розриву між фіскальною політикою, екологічним плануванням і соціальною політикою. Недостатня аналітична спроможність органів влади у сфері моніторингу результатів програм сталого розвитку зумовлює відсутність системної оцінки ефективності використання коштів за екологічними та соціальними критеріями. Значна частина бюджетних програм продовжує оцінюватися лише за фінансовими показниками освоєння коштів, без аналізу впливу на цілі сталого розвитку.

Організаційні проблеми проявляються у низькому рівні інтеграції інструментів стратегічного планування з бюджетним процесом. В Україні відсутній обов'язковий механізм екологічної або соціальної експертизи бюджетних програм, а середньострокові бюджетні декларації не містять сталих індикаторів для моніторингу. Недостатній розвиток цифрових систем «зеленого маркування» видатків не дозволяє відстежувати частку екологічно або соціально значущих витрат у реальному часі. Додатковою перешкодою є низька кваліфікація кадрів у сфері сталого фінансування, відсутність уніфікованих методик для підготовки звітності про екологічні результати, а також обмежена участь громадськості в бюджетному плануванні. Місцеві бюджети, які мають значний потенціал у фінансуванні енергоефективності чи управління відходами, часто не мають достатньої методичної підтримки та стимулів для впровадження підходів сталості.

Крім того, проблемою залишається недостатня інтеграція принципів сталого фінансування у систему державного боргового менеджменту. В

Україні досі не створено нормативних умов для випуску суверенних «зелених» або соціальних облігацій, що обмежує залучення цільових міжнародних інвестицій. Також відсутні вимоги до державних фінансових звітів щодо розкриття екологічних і соціальних показників, що робить бюджетну систему непрозорою для оцінки її відповідності принципам ESG (Environmental (Довкілля), Social (Соціальна сфера) та Governance (Управління)).

Удосконалення механізмів реалізації сталого фінансування в державній бюджетній політиці передбачає синхронізацію правових, інституційних та аналітичних елементів бюджетного процесу. Необхідно нормативно закріпити «зелене» маркування видатків і включити показники сталості в середньострокове планування та паспорти бюджетних програм. Важливим є створення міжвідомчої координаційної ради при Міністерстві фінансів для узгодження екологічних, соціальних і фінансових рішень, а також запровадження системи оцінювання бюджетних ініціатив за критеріями ефекту – з урахуванням повного циклу вигід, вартості вуглецю й індикаторів соціальної доступності.

Паралельно доцільно розширити застосування фінансових інструментів сталого типу – суверенних і муніципальних «зелених» облігацій, результат-орієнтованих контрактів та екологічних фондів. На доходній стороні слід переглянути податкові пільги крізь призму екологічного впливу та спрямовувати частину екоподатків до цільових фондів декарбонізації. Ефективність має забезпечуватися завдяки цифровій інфраструктурі відкритих фінансів: інтеграції на порталі «Відкритий бюджет» модулів «зеленого» маркування, аналітичних панелей результатів і публічного моніторингу впливу. Для підвищення якості управління потрібна системна підготовка фінансових фахівців із методик оцінки сталості, впровадження єдиних шаблонів звітності та розвиток місцевих пілотних проектів.

У результаті бюджетна система має перейти від обліку витрат до управління впливом, коли кожна бюджетна гривня оцінюється не тільки за

показником освоєння, а й за внеском у соціальну згуртованість, енергоефективність та екологічну безпеку держави.

Висновки. У результаті дослідження встановлено, що державний бюджет має значний потенціал бути не лише фіскальним, а й стратегічним інструментом реалізації екологічних, соціальних та економічних пріоритетів сталого розвитку. Показано, що ефективна інтеграція принципів сталого фінансування потребує переходу від традиційної моделі бюджетування до системи управління результатами, де фінансові рішення узгоджуються з довгостроковими цілями суспільного добробуту, енергоефективності та екологічної безпеки. Виявлено основні проблеми, які стримують цей процес: відсутність законодавчо закріплених критеріїв «зеленого» бюджетування, слабка координація між фінансовими та екологічними інституціями, низька аналітична та цифрова спроможність органів влади, недостатня прозорість звітності й відсутність єдиної національної системи оцінювання впливу бюджетних програм за показниками сталості. Розроблені рекомендації передбачають удосконалення правових засад і методик сталого фінансування, запровадження «зеленого» маркування видатків, розвиток інструментів результат-орієнтованого фінансування, цифрових платформ моніторингу впливу та підвищення компетентності фінансових кадрів. Перспективи подальших досліджень пов'язані зі створенням інтегрованої системи оцінки сталості бюджетних програм, з розробленням моделі міжбюджетного стимулювання громад за екологічні результати та стандартизацію звітності відповідно до міжнародних ESG-принципів. Такий підхід сприятиме перетворенню бюджету на дієвий механізм досягнення довгострокових цілей сталого розвитку.

Список використаних джерел

1. Коробкова О. М., Коробкова З. С. Митна логістика при організації міжнародних перевезень вантажів. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*.

Серія: Технічні науки. 2024. Т. 2, № 3. С. 177–182. DOI:
<https://doi.org/10.32782/2663-5941/2024.3.2/27>.

2. Козаренко Л. Детермінанти реалізації принципів «зеленого» бюджетування. *Економічний вісник університету*. 2023. № 56. С. 174–182. URL: <https://www.cceol.com/search/article-detail?id=1148026> (дата звернення: 08.09.2025).

3. Тимків А. О. Роль фінансової політики держави у становленні інклюзивної економіки. *Інклюзивна економіка*. 2023. № 2. С. 32–39. DOI: https://doi.org/10.32782/inclusive_economics.2-5.

4. Харченко І. Інтеграція цілей сталого розвитку у бюджетну політику держави в контексті забезпечення фінансової безпеки. *Сталий розвиток економіки*. 2025. № 2 (53). С. 437–442. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-53-61>.

5. Тітарчук М. І. Бюджетна політика економічного розвитку. *Агросвіт*. 2021. № 12. С. 68–74. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2021.12.68>.

6. Чугунов І., Качула С. Державна фінансова політика забезпечення соціального розвитку суспільства. *Scientia fructuosa*. 2020. Т. 130, № 2. С. 87–98. DOI: [http://doi.org/10.31617/visnik.knute.2019\(124\)07](http://doi.org/10.31617/visnik.knute.2019(124)07).

7. Шалашна А. О. Фінансова політика держави у системі розвитку економіки. *Агросвіт*. 2021. № 24. С. 65–70. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2021.24.65>.

8. Чугунов І. Фінансово-бюджетна політика як складова резильєнтності державних фінансів та соціально-економічного розвитку країни. *Демографія та соціальна економіка*. 2024. Т. 58, № 4. С. 113–127. DOI: <https://doi.org/10.15407/dse2024.04.113>.

9. Onofrei M., Bostan I., Oprea F., Paraschiv G., Lazăr C. M. The implication of fiscal principles and rules on promoting sustainable public finances in the EU countries. *Sustainability*. 2020. Vol. 12, № 7. Article 2772. DOI: <https://doi.org/10.3390/su12072772>.

10. Domokos L., Pulay G. Sustainable budget and the sustainability appearing in the budget. *Public Finance Quarterly*. 2020. Vol. 65, № S2. P. 25–56. DOI: https://doi.org/10.35551/PFQ_2020_s_2_2.

11. Schilirò D. Sustainable public finance system. Finance and sustainable development / ed. M. Ziolo. Routledge. 2020. P. 163–177. URL: <https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9781003011132-10/sustainable-public-finance-system-daniele-schilir%C3%B2> (дата звернення: 08.09.2025).

12. Harchenko I. Directions of budget policy to ensure the financial security of the state. *Економіка розвитку систем*. 2024. Т. 6, № 1. С. 119–124. DOI: <https://doi.org/10.32782/2707-8019/2024-1-15>.

13. Cherniaieva O., Mykhalchenko H., Ataieva O., Marshalok T., Petrukha S. Optimizing budgeting and financial management for sustainable economic growth and fiscal resilience. *European Journal of Sustainable Development*. 2025. Vol. 14, № 2. P. 430–430. DOI: <https://doi.org/10.14207/ejsd.2025.v14n2p430>.

14. Open Budget – Державний веб-портал бюджету для громадян. *Openbudget.gov.ua*: вебсайт. 2025. URL: <https://openbudget.gov.ua/> (дата звернення: 08.09.2025).

15. Комісія схвалила рекомендації щодо розвитку зелених облігацій в Україні. *НКЦПФР*: вебсайт. 2021. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/ua/komisiia-skhvalyla-rekomendatsii-shchodo-rozvytku-zelenykh-oblihotsii-v-ukraini/> (дата звернення: 08.09.2025).

16. Supporting green bond development for Ukraine. *UNDP Ukraine*: вебсайт. 2022. URL: <https://www.undp.org/ukraine/publications/supporting-green-bond-development-ukraine-report> (дата звернення: 08.09.2025).

17. Ukraine to increase energy efficiency of public buildings with €300 million loan from EIB. *European Investment Bank*: вебсайт. 2020. URL: <https://www.eib.org/en/press/all/2020-261-ukraine-to-increase-energy-efficiency->

of-public-buildings-with-eur300-million-loan-from-eib (дата звернення: 08.09.2025).

18. Фонд декарбонізації України: майже півмільярда інвестицій в енергоефективність за 7 місяців роботи. *Кабінет Міністрів України*: вебсайт. 2025. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/fond-dekarbonizatsii-ukrainy-maizhe-pivmiliarda-investytsii-v-enerhoefektyvnist-za-7-misiatsiv-roboty> (дата звернення: 08.09.2025).

19. EU taxonomy for sustainable activities. *European Commission*: вебсайт. 2020. URL: https://finance.ec.europa.eu/sustainable-finance/tools-and-standards/eu-taxonomy-sustainable-activities_en (дата звернення: 08.09.2025)

20. Green Bond Principles (GBP). *International Capital Market Association (ICMA)*: вебсайт. 2024. URL: <https://www.icmagroup.org/sustainable-finance/the-principles-guidelines-and-handbooks/green-bond-principles-gbp/> (дата звернення: 08.09.2025).